

Žmogaus ir jo tautos laisvė ir nelaisvė

Dabarties įvykiai verčia gerai pamąstyti, kas yra žmogaus laisvė. Vis patiriame, jog žmonės patenka į nelaisvę ir joje kenčia. Todėl ir mąstoma apie tai, kaip pasiekti laisvę, taigi ir kas ta laisvė iš tikrųjų yra. Nors jau ir nuo seniausių laikų didieji mąstytojai apie tai yra kalbėję, dar reto žmogaus esmė būna pribrendusi laisvei.

Daugelio žmonių dėmesys yra per daug nukreiptas į smulkmenas. Reikėtų visą čia-būti kaip kūrybos tapsmą, kylantį iš Kūrėjo valios, bent nujausti. Į šį tapsmą žmogus įtrauktas visa savo esme ir būtimi.

Jis turi tapti tobulu žmogumi. Todėl gyvas jo ilgesys tikro gyvenimo, kuris ir yra tikroji laisvė.

* * *

Dabar skamba — žmogaus laisvės šauksmas per visą pasaulį. Ir aidi vienas, tikrai veiksmingas pažadas: „Mes atnešim jums laisvę“. Jis apkurtino visas tautas. Dabar jos skausmingai aimanuoja dėl neįsivaizduojamo pavergimo. Jos tikėjosi laisvės, bet karčiai nusivylė.

Todėl laisvės troškimas dabar yra itin gyvas. Tačiau pirmiausia turimas galvoje valdovų valia pasiekiamas išsivadavimas iš priespaudos ir priklausomybės. O tikrosios laisvės siekimas labai atsilieka nuo šio pirmojo siekimo.

Dar trūksta supratimo, kad žmogus tik tada yra tikrai laisvas, kai gali nevaržomai reikštis jo esmė. Tai turi paaiškėti iš to, ką žmogus teikia čia-būčiai. Laisvė matyti tik tada, kai gali skleisti tikrasis žmoniškumas. {239}

* * *

Kad iš tikrųjų galėtų tapti laisvas, žmogus turi susitelkti savyje, susimąstyti, kas jis iš tikrųjų yra, kas jį varžo ir kas jį supa. Kiekvienas žmogus daugiau ar mažiau aiškiai jaučia savo vientisumą ir atskirumą. Tam išreikšti jis vartoja žodį „aš“ ir jaučiasi visiškai vienišas, nors yra įtrauktas į savo asmenybės gyvenimo pilnatvę ir nuolatos jaučia ryšį su savo asmens, savo kūno gyvybe.

Nors jam atrodo, kad ši gyvybė ir sudaro jo „aš“, tačiau yra kažkas, kas išlieka visą gyvenimą. Širdis plaka nuo gimimo iki mirties. Pats žmogus savo esme ir asmenybės gyvenimu tik retkarčiais susijungia su kūno gyvybe, paklūsta pastarajai ir vėl nuo jos pasitraukia atitinkamai pagal saulės tekėjimą ir nusileidimą. Jis nuolat pabunda ir vėl užmiega, kol tebėra jo kūno gyvybė.

Žmogaus vidinis gyvenimas yra suvokiamas kaip kažkas besiskiriančio nuo žmogaus esmės. Tai paaiškinama dvejopai. Kūniškasis gyvenimas labiau susijęs su būsenomis, kurios turi reikšmės jausmų gyvenimui. Aukštesnė gyvenimo pakopa yra minčių pasaulio gyvenimas. Abiejose srityse vyksta nesiliaujantis tekėjimas, kūniškumo kilimas ir smukimas.

Šiame įvairiame ir įvairiapakopiame gyvenime žmogus išsiskiria savo esme ir veikia kūrybiškai. Kuo labiau atsiduodamas jis tai daro, tuo labiau tobulėja jo gyvenimas, jis tampa turiningesnis ir veiksmingesnis.

Taip išsivysto žmogaus kūnas su visomis savo dalimis bei sugebėjimais. Tačiau atsiranda įvairios vidinės būsenos: džiaugsmas ir kančia, drąsa ir bailumas, aistra ir pasišlykštėjimas, palankumas ir neapykanta ir daugelis kitų. Todėl mintys įgyja formas ir spalvingumą arba išnyksta. Iš jų kyla valios protrūkiai, pasiryžimai ir vėl nuslūgsta.

* * *

Šito gyvenimo pilnatvė, kurioje yra žmogus su savo esme, turi grįžtamąjį poveikį tai esmei: leidžia jai išlikti savarankiškai arba ją suvaržo ir pavergia. Tai paprastai žmonėms nėra visai aišku. Jie dažniausiai per daug susiję {240} su minčių ir jausmų pasauliu ir kone suaugę su kūniškumu, todėl dažnai manoma, kad visas žmogus — tai kūniškumas, asmuo. Ir žodis „švelnus“ yra tik kaukė. Tačiau vis dažniau matyti, kad mintys, kurios perduotos žmogui kaip įsakymai ir kaip sugestija, jį visiškai užvaldo ir padaro visiškai nelaisvą.

Labai svarbu po to sužinoti, kad įvairios asmenybės gyvenimo sritys yra pavaldžios tam tikriems dėsniams. Kūniškasis gyvenimas, kaip ir jausmų bei minčių gyvenimas, formuojasi pagal griežtus dėsnius.

Žmogaus esmės įtraukimas į tas sritis reiškia jos prisirišimą prie būtinumų. Kai jis nors kiek jiems pasipriešina, turi kentėti. Dažniausiai tai juntama kūniškumo gyvenime. Čia labai lengvai kyla visokie negalavimai, skausmai ir ligos. Jeigu į būtinumus yra sąmoningai atsižvelgiama, tai žmogaus esmė atsiskleidžia ir sugeba atsiverti. Taip jis patiria visišką laisvę.

Tačiau žmogaus sąryšiai yra dar platesni. Žemė laiko jį prie savęs, nuo jos jis gali pakilti tik pasinaudodamas tam tikrais gamtos dėsniais. Tačiau žmogų traukia žemė, ant kurios ir iš kurios išsiskleidė jo kūniškumas. Jam brangi tėvynė, kuri buvo reikšminga jo jausmų gyvenimui ir minčių pasauliui.

Tam tikri dėsniai sieja žmogų su tais žmonėmis, iš kurių kūniškumo susidaro jojo kūnas, kurių jausmų gyvenimas jį apgaubė, kurių mintys jį skatino sukurti savas mintis. Kiekvienam žmogui duota tik savu būdu reikštis. Tačiau tai galima padaryti, remiantis tik savo esme, taigi tapus laisvam.

* * *

Įvairiopa žmogaus įtraukimas į tam tikras gyvenimo sąlygas daro jį tarsi gamtos kaliniu. Tačiau labai retai tai suvokiama ir vargu ar tai laikoma nelaisve. Ir vis dėlto kiekvieną žmogų net palankiomis gyvenimo sąlygomis apima laisvės troškimas. Jis norėtų ją laimėti įvairiais atžvilgiais.

Jis norėtų tenkinti kūniškus poreikius taip, kaip jis nori. Jis norėtų geriau patirti visokius malonius jausmų {241} protrūkius, norėtų įgyvendinti savo mintis. Taip jis tikisi pajusti laisvę. Ir dažnai jis nusivilia.

Juo labiau žmogus tam atsiduoda, nepaisydamas savęs, juo labiau jis varžomas, saistomas ir dažnai beveik pavergiamas savo kūniškumo, savo jausmų gyvenimo ir savo minčių. Ir vis dėlto žmonės nuolat ilgisi laisvės. Kas yra laisvė iš tikrųjų, jaučia nedaugelis, ir tik vienas kitas žino, kas tai yra.

Reali laisvė pajaučiama tada, kai žmogus geidžia jos kartu su kitais žmonėmis. Daugeliui atrodo, kad jų laisvę neįmanomą padaro kiti žmonės. Jie mano, kad tie kiti jiems kenkia, juos riboja, valdo ir varžo. Jie mano galį išlikti nuosaikūs, sugeba patys save valdyti, tačiau klausydami kitų. Jie privalo vykdyti kitų įsakymus, įgyvendinti jų mintis.

Tačiau ta nelaisvė nėra tokia esminga kaip toji, kurią pats žmogus susikuria. Itin ji nėra esminga tada, kai šitų suvaržymų reikia tautai. Jie patys būna kaip tam tikri akstinai arba net raginimai, kad skleistųsi žmoniškumo esmė, kad taip ji išsivaduočiau iš tikros nelaisvės.

Visai kitas dalykas, kai vieną tautą engia smurtu kita, stipresne tauta. Ji privalo kaip įrankis tarnauti šios kitos tautos tikslams, kad patenkintų jos instinktus, įgyvendintų jos mintis. Ji netgi turi prisitaikyti prie šios kitos tautos savitumo. Tačiau kiekviena tauta yra galimybė savitai skleisti žmoniškumui.

Kitos tautos paliktos žmės paralyžiuoja tikrąjį kelių pavergtųjų kartų žmoniškumą. Kiekvienas siekis savitai pasiaukoti tautai kartais netgi labai negailestingai nuslopinamas. Tačiau kaip tik tada pabunda pavergtųjų laisvės troškimas, dažnai net tikrosios — esmės — laisvės troškimas. Daugelio tokių žmonių gyvenimas suintensyvėja. Jie netgi ryžtasi savo kūnišką gyvenimą paaukoti kovai už savo tautos laisvę.

Visa tai žmonija jau daug kartų patyrė. Taip pat kalbama ir apie tai, kad daug tautų praradusios laisvę žlugo. Tačiau kiekvienos tautos gyvenimas svarbus kūrybos vyksmui. Juo siekiama esmingesnio žmonijos suklestėjimo. Ir kiekviena tauta yra ypatinga šito siekio galimybė.

Šis vyksmas nukreiptas į tai, kad žmogaus esmė taptų visose gyvenimo srityse žmogaus asmenybės pagrindu. {242}

Jeigu pats žmogus nesistengia išsiaiškinti, kas yra tikroji laisvė, tam ji visokiais būdais skatina kūrybos vyksmas, ir, kai reikia, netgi verčia įveikti sunku, likimą. Tą likimą patiria visa tauta, jeigu jai tikroji laisvė dar nėra tapusi gyvenimo prasme. Didelis sielvartas, kuris apima tautą, priverčia ir kiekvieną žmogų susimąstyti, kokia yra tikroji skausmingo patyrimo esmė ir ką iš tikrųjų reiškia žmogaus laisvė. Kiekvienos tautos nario pareiga yra kovoti už savo tautos laisvę. Tad reikia suvokti, kad tauta taps laisva tik tada, kai kiekvienas tautos žmogus sieks tikrosios — esmės — laisvės.

Dar primygtiniau kartotina: atskiras žmogus turi išsilaisvinti iš kūniškųjų poreikių vergovės, iš tam tikrų proto gundymų protrūkių, iš suvedžiojimų mintimis bei daug žadančiais pranašavimais. Įvairios asmenybės gyvenimo apraiškos turi padėti reikšti žmogaus esmę.

Tokią išvadą prieina žmogus, kai jis kiekviename žingsnyje, kiekviename sumanyje visų pirma prisimena pats save, susikaupia savyje ir tik tada atsigręžia į supantį pasaulį. Tačiau taip pat būtina, kad žmogus susimąstytų, kas yra jo esmė, iš kur kilusi jo dvasia — siela, kurią jis nuolat jaučia.

Jeigu žmogui jo paties esmė yra paslaptis, tai dar didesnė paslaptis — jos kilmė. Ją galima tik atspėti kaip Didįjį Slėpinį, kuris žmogui nesuvokiamas. Jis, kaip visa ko Kūrėjas, gali būti tik jaučiamas ir išgyvenamas.

Jeigu tautoje yra daugiau tokių žmonių, kurie jaučia šita Didįjį Slėpinį ir per Jį reiškiasi, tai tauta pamažu išsivaduoja ir iš didelės galios pavergimo. Vergovės slogutis dingsta. Aišku, kad nelaisvė buvo žadinantis šauksmas siekti tikro išsilaisvinimo iš pavergimo, nulemta savos prigimties.

Kur taip atsitinka, ten kiekvienas žmogus kuria ne tik savo, bet ir visos tautos laisvę. Išorinis pavergimas tampa nereikšmingas ir dingsta lyg savaime, kai žmonės supranta, kas yra tikroji laisvė ir siekia ją įgyvendinti.

* * *

Tokiomis pastangomis žmogaus potraukis ir jėga pabunda tada, kai manoma, jog visa čia-būtis su save vyksmu {243} yra tam sutvarkyta ir nukreipta. Tada žmogus pradeda suvokti, kad čia-būtis, taigi visa visuma yra apgaubta ir valdoma begalinės išminties, nepalenkiamos valios ir nenugalimos jėgos.

Kuris šitaip stengiasi, tas tampa nauju žmogumi. Jis pranoksta visas silpnybes ir pavergimą. Jo esmė atsiskleidžia visose jo asmenybės srityse. Jis joms netrukdo ir jų nekankina, o apsaugo jas nuo alinimo ir kartu joms pats nepasiduoda.

Savo esmės atsiskleidimu žmogus veikia visą supantį pasaulį, ne tik savo artimuosius, bet ir svetimus, netgi priešus. Jis visiems tampa paskata siekti tikrosios laisvės. Sekant jo pavyzdžiu, laisvė pasiekama ne tik atskiram žmogui, bet ir visai tautai.

Tai yra tikrojo žmoniškumo pasireiškimas. Visų pavergimų ir nelaisvių prasmė tada pasiteisina. Kūrėjo valią išreiškia Jam atsidavęs žmogus. Toji valia veda jį ir visą jo tautą į tobulesnį žmoniškumą, kad galėtų būti išganyta visa čia-būtis.

